

ומקשינן אהא דאמרינן שקדשי בדק הבית
הראוין למזבח מוציאין אותן למזבח:

והא תנינן במשנתינו שכל כלי שמצאו בו
לצורך מניחין אותו להשתמש בו, והשאר
נמכרין, ודמיהן נופלין לבדק הבית. הרי
שרק כלי שהוצרכו לו לבדק הבית מניחין
אותו ומשתמשין בו, אבל דבר הראוי למזבח
אין מניחין אותו להשתמש בו למזבח, אלא
דינו כמו שאר הדברים, שנמכרין.

ושמעין מינה דקדשי בדק הבית, אף על פי
שראוין למזבח, אין מוציאין אותן לבדק
הבית אלא ימכרו ודמיהן נופלין לבדק הבית.

ומשני: אמר רבי חזקיה: משנתינו האומרת
ש"כלי שמצאו בו צורך לבדק הבית מניחין
אותו", אין פירושה ש"כלי שמצאו בו צורך
לבדק הבית" — "מניחין אותו".

אלא כיני מתניתין [כך הוא פירוש
משנתינו]: "כלי שמצאו בו צורך" — בין
לצורך בדק הבית ובין לצורך מזבח —
ללשכת בדק הבית מניחין אותו, ומשם
נוטלין אותו למה שצריכין.

הדרן עלך פרק אלו הן הממונין

פרק שלשה עשר שופרות

הלכה א מתניתין:

שלשה עשר שופרות — קופות, העשויות
בצורת שופר, עקומות ועגולות, רחבות
מלמטה ופיהן צר מלמעלה, שהיו נותנים
בתוכם מעות, היו במקדש. וכל אחת

10-ב רבי אבון עבד אילין תרעיה דפדרא רבא,
[התקין פתחים ושערים בבית המדרש
הגדול שבמקומו].

אתא רבי מנא לנביה דרבי אבון, אמר ליה
רבי אבון: חמי מאי עבדית [שיבח עצמו
ואמר: ראה מה שעשיתי בבית הכנסת לפאר
בית אלהינו].

אמר ליה: יש לקרוא עליך מקרא זה [הושע
ח]: "וישכח ישראל את עושהו — ויבן
היכלות!"

וכי לא הוה בני נש דילעון באוריתא [וכי לא
היו בני אדם הלומדים תורה] הזקוקים
לממון לפרנסתם, והיה עדיף שהיית נותן
ממונך לעניי תורה שעושים מצוות בכל עת,
מאשר לבנות שערים להיכלות ה'.

שנינו במשנה: לשכת הכלים — כל מי
שהוא מתנדב כלי זורקו לתוכה, ואחת
לשלשים יום הגזברים פותחין אותה וכל כלי
שמצאו בו צורך לבדק הבית מניחין אותו,
והשאר נמכרין ודמיהן נופלין לבדק הבית.

תני: המקדיש בהמה או אבנים לבדק הבית
והוצרכו להם למזבח — נוטלין אותן.

כך הוא הדין, שקדשי המזבח מוציאין את
הראוי מקדשי בדק הבית.

אבל אם הקדיש בהמות למזבח — אפילו
נעשו בעלי מומין, ושוב אינם ראויים
להקרבה, אין מוציאין אותן לצרכי בדק
הבית.

כי אין קדשי בדק הבית מוציאין את הראוי
להן מקדשי מזבח, אלא ימכרו, ודמיהם ילכו
לבדק הבית.

וידעו על ידי זה ביהוד [בכרוך] ששם הארון נגזו. ומכל מקום לא ידעו לכויין את מקומו במדויק היכן הוא, ורק ידעו שתחת לשכה זו נגזו, דרך פתח זה שתחת האבן

גמרא:

שנינו במשנתנו: שלשה עשר שופרות היו במקדש.

תני: השופרות הללו עקומות היו, צרות מלמעלה ורחבות מלמטה, כדי שלא יהא אדם יכול להוציא משם מעות אלא בקושי על ידי היפוך הקופה, מפני הרמאין, שלא יכניס ידו לקופה ויטול מעות ויעשה עצמו כמטיל מעות לשם.

שנינו במשנתנו: והיכן היתה יתירה. כמגד ציר העצים, שכן מסורת בידם מאבותיהם ששם הארון נגזו.

ומביאה הגמרא ג' דעות היכן הוא מקום הארון מחורבן הבית.

תני בשם רבי אליעזר: הארון שבמקדש שבו היו הלוחות והתורה גלה עמחן [עם ישראל] בזמן חורבן בית ראשון לבבל.

מה טעם דבריו, ומנין מקורו?

מדכתיב במלכים: "ויאמר ישעיהו אל חזקיהו: שמע דבר ה'! הנה ימים באים ונשא [יהיה נישא ונלקח] כל אשר בביתך ואשר אצרו אבותיך עד היום הזה — בבלה. לא יוותר דבר — אמר ה'."

מיוחדת לענין אחר, וכמו שיתבאר בהמשך הפרק.

שלש עשרה שולחנות היו במקדש. ולהלן יתבאר היכן מקומם במקדש, ומה עשו עמם.

וכן שלש עשרה השתחויות בשלש עשרה מקומות היו במקדש. כנגד שלש עשרה פרצות שפרצו מלכי יון בגדר המקדש, וגדרום מלכי בית חשמונאי. וכשהגיעו למקומות שהיו הפרצות, היו משתחווים דרך הוצאה.

ושל בית רבן גמליאל ושל בית רבי חנניה סגן הכהנים, היו משתחווים בארבע עשרה מקומות במקדש.

והיכן היתה השתחואה זו היתה על שלש עשרה ההשתחויות?

כנגד לשכת ציר העצים [שהיו נתונים שם עצים ומשם הסתפקו עצים למזבח].

ומפני שכן מסורת בידם מאבותיהם, ששם הארון נגזו על ידי יאשיהו המלך בחורבן בית ראשון.

ומעשה בכהן אחד בעל מום [הפסול לעבודה] שהיה מתעסק במלאכתו בלשכת העצים להוציא התולעים מן העצים להכינם למזבח [כי כל עץ שנמצא בו תולעת פסול הוא למזבח, וכהן בעל מום עוסק בעבודה זו], ובעודו עוסק בכך ראה את הרצפה שבלשכה שהיא משונה מחברותיה, והבין שאבן זו הוצאה ממקומה והוחזרה. ובא ואמר לחברו מה שראה, ולא הספיק לגמור את הדבר עד שיצתה נשמתו, כדי שלא יגלה את הארון הגנוז שם.

אמרת [ואילו הכתוב עצמו אומר בהמשך] **כתיב "ולא יראו [הבדים] החוצה"**.

הא כיצד?

אלא, היו בדי הארון **נראין ולא נראין**. שהיתה הפרוכת המבדילה בין ההיכל לקדש הקדשים מסתרת אותם, אך היו הבדין דוחקין בפרוכת, ו**בולטין**, ו**יוצאין כשני דדי האשה**, שבולטין תחת חלוקה, נמצא שהיו נראין ולא נראין.

ורבנן אמרי: בלשכת דיר העצים היה הארון גנוז, [ולא נגזו בקדש בקדשים וכן לא הוגלה בבלה] וכדעת התנא דמשנתנינו.

וכן היה מעשה ככהן אחד בעל מום, שהיה עומד ומפצל [בוקע] עצים למערכה בלשכת דיר העצים, וראה את הרצפה הזאת שהיא משתנה מחברותיה, שאחת מטבלאות השיש שברצפת המקדש היתה גבוהה קצת מחברתה, והבין שיצאה זו ממקומה והוחזרה.

בא ואמר לחברו: בא וראה את הרצפה הזאת שהיא משתנה מחברותיה! ולא הספיק לגמור את הדבר עד שיצתה נשמתו, וידעו ביחוד [בכירור] ששם הארון גנוז. כי הבינו שמשום כן המיתו משמים את אותו כהן, שלא יבואו לגלות מקומו המדויק של גניזת הארון.

תני רבי הושעיא לפרש כיצד היתה מיתתו של אותו כהן: הקיש עליה [על טבלת השיש השונה מחברותיה] בקורנס. ויצאת אש ושרפתו.

בשעה שרצה הקדוש ברוך הוא ליתן למשה

ומדייקת הגמרא, מהו אותו הדבר אשר "לא יותר" שלא נכלל באומרו "כל אשר בביתך": **אין "דבר" אלא שהדיברות בתוכו! והיינו הארון, שבו לוחות העדות שכתובין עליו עשרת הדברות, ומכאן שאף הארון גלה בבלה. שהרי כן נתנבא ישעיהו**.

וכן הוא אומר בדברי הימים: "ולתשובת השנה שלח המלך נבוכדנצר ויביאחו בבלה עם כלי המדת בית ה'". איזהו "כלי המדת בית ה'"? הוי אומר: זה הארון. ואף מכאן אנו למדים כדברי רבי אליעזר שהארון הוגלה לבבל.

רבי שמעון בן לקיש חולק ואומר: כשנחרב בית ראשון לא הוגלה הארון לבבל אלא במקומו היה הארון נגזו.

הרא, זה הוא דכתיב בספר מלכים, גבי הבית הראשון שעשה שלמה: "ויביאו הכהנים את ארון ברית ה' אל מקומו, אל דביר הבית, אל קדש הקדשים, אל תחת כנפי הכרובים... ויאריכו הבדים, ויראו ראשי הבדים מן הקדש על פני הדביר, ולא יראו החוצה. ויהיו שם עד היום הזה".

וכל מקום שנאמר "עד היום הזה" — לעולם הוא. והיאך נפרש את הכתוב גבי הארון שמקומו בקדש הקדשים "עד היום הזה", והרי חרב הבית? אלא בהכרח שנגזו הארון במקומו תחת קדש הקדשים.

הרי שנגזו הארון ולא גלה.

ואגב שהזכירה הגמרא פסוק זה מפרשין ליה.

כתיב בהאי קרא "ויראו" ראשי הבדים. ואת

הדא הוא דכתיב בפרשת שלח, כשהעפילו בני ישראל לעלות אל ראש ההר להלחם בכנעני: "וארון ברית ה' ומשה לא משו מקרב המחנה". הרי שארון ברית ה', שהוא הארון שהלוחות השניות מונחים בו, לא יצא עמם למלחמה.

ואם היה דרך הארון הזה לצאת עמם למלחמה מדוע לא הוציאו עמם? אלא, בהכרח, שהארון הזה היה מקומו קבוע באהל מועד.

ואילו זה הארון עץ שעשה משה, שהיו שכרי לוחות נתונים בתוכו – היה נכנס ויוצא עמהן למלחמה.

ורבנן אמרי: ארון אחד בלבד היה. והוא הארון שעשה בצלאל למשכן, ובו היו מונחים גם הלוחות השניות וגם שכרי הלוחות. ולא היו יוצאים עמו למלחמה כלל. ורק פעם אחת בלבד יצא עמהם למלחמה, בימי עלי, ואז נענשו, שנשבה הארון בידי פלשתים.

ואמרינן: קרייא [המקרא] הזה מסייע להו לרבנן, שהיה רק ארון אחד, והוא לא היה יוצא עמם כלל למלחמה. ורק בימי עלי הוציאוהו. והארון הזה היה הארון היחיד שהיה באהל מועד:

דכתיב בשמואל, כאשר ראו פלשתים את הארון במחנה ישראל יוצא עמם, אמרו: "אוי לנו, מי יצילנו מיד האלהים האדירים האלה".

ומכך שאמרו "אוי לנו", אנו למדים שדבר

את הלוחות השניות נאמר בפסוק [עקב י א]:

"בעת ההיא אמר ה' אלי: פסל לך שני לוחות אבנים כראשונים, ועלה אלי ההרה, ועשית לך ארון עץ. ואכתב על הלוחות את הדברים אשר היו על הלוחות הראשונים אשר שברת. ושמתם בארון".

ארון זה קדם לארון שעשה בצלאל למשכן, וכולו של עץ היה, ונצטווה על עשייתו לצורך הנחת הלוחות השניות בתוכו. והיו הלוחות בו עד שנעשה המשכן, ואז עשו ארון נוסף המצופה זהב, כמפורש בפרשת תרומה, והועברו הלוחות השניות מארון העץ שעשה משה בעלותו לסיני לארון זה, כדכתיב בארון המשכן "ונתת אל הארון את ה"עדות" אשר אתן אליך". ונקבע מקומו באהל מועד.

ובארון העץ שעשה משה הונחו שכרי הלוחות הראשונות, ואיתו היו יוצאין למלחמות. [תוס' עירובין דף סג ב. ועוד]

תני, רבי יהודה בן לקיש אמר: שני ארונות היו מהלכין עם ישראל במדבר. (74)

אחד שעשה בצלאל, שהיתה התורה נתונה בתוכו. ואחד שעשה משה בעלותו להר סיני לקבל לוחות השניות, שהיו שכרי לוחות הראשונות נתונים בתוכו.

זה הארון שהיתה התורה נתונה בתוכו – היה מונח באהל מועד בקדש הקדשים, ולא היה יוצא עמם כלל למלחמה.

74. הקרן אורה [במסכת סוטה מב ב] הוכיח ששיטת הבבלי [בסוף פרק ראשון במסכת בבא

ומשנינן: רבנן סברי כי ארון זה המוזכר בכתוב לא ארון ברית ה' הוא, אלא ארון שהיה בו החושן והאפוד, והאורים ותומים, והציץ. וכיון שבא שאול לשאול באורים ותומים היה זקוק אחיה לשמונת הבגדים של כהן גדול, היות שאסור לשאול באורים ותומים כי אם בלבישת שמונת הבגדים.

ולפיכך אמר "הגישה אלי את ארון האלהים אשר שם נמצא הציץ" [וקרא ארון זה, שאינו ארון הברית, על שם הציץ, אף שהיו בו גם שאר שבעת בגדי כהונה, משום שהציץ חשוב מכולן, כי שם ה' עליו].

ותו אמרינן: קרייא [מקרא נוסף] מסייע לרבי יודא בן לקיש הסובר ששני ארונות היו:

כתיב בספר שמואל, שאמר אוריה החתי לדוד:

"הארון וישראל ויהודה יושבין בסוכות, ואדני יואב ועבדי אדני על פני השדה חונים. ואני אבא אל ביתי לאכול ולשתות ולשכב עם אשתי? חייך, וחי נפשך אם אעשה את הדבר הזה".

והיינו, משום שארון הברית אינו במקומו אלא נמצא עתה בסוכות, החמיר אוריה על עצמו שלא לשכב עם אשתו. וכדאמרינן בעירובין [סב ב]: בשעה שהארון ושכינה נמצאים שלא במקומם, אסורים אז בתשמיש המיטה.

ואי נימא כרבנן, שארון אחד היה, ולא היה יוצא עמם למלחמה, אם כן, מדוע כתיב "הארון בסוכות".

זה היה מילה דלא חזון מן יומיהון! דבר שלא ראו מימיהם, שלא הורגלו לראות הארון עם ישראל במלחמות. וכדכתיב להדיא שם, שאמרו: "ויאמרו אוי לנו, כי לא היתה כזאת אתמול שלשום".

ומשמע, שעד עתה לא יצא אתם הארון כלל, והוא כדברי רבנן, הסוברים שארון אחד היה, ולא יצא עמם למלחמה כי אם בימי עלי.

ואמרינן: קרייא אחרינא מסייע ליה לרבי יהודה בן לקיש, הסובר ששני ארונות היו.

דכתיב בשמואל א [יד יח] בשעה שעמד שאול ואנשיו בגבעת בנימין, ונסתפק אם לצאת למלחמה בפלשתים שניצבו מולם, פנה לאחיה הכהן הגדול לשואלו באורים ותומים.

"ויאמר שאול לאחיה: הגישה ארון האלהים, כי היה ארון האלהים ביום ההוא ובני ישראל".

וקשה: הלא הארון — בקרית יערים היה! לאחר שהושב מידי הפלשתים [והיה מונח שם עשרים שנה עד שהעלהו דוד המלך לירושלים], ולא בגבעת בנימין.

ובהכרח, ששני ארונות היו. בקרית יערים היה ארון הזהב שעשה בצלאל, ושם היה מקומו בתקופה הזו. והארון שהיה בגבעת בנימין הוא ארון העץ שעשה משה, שהיה יוצא עמם למלחמה.

ומוכח כדעת רבי יהודה בן לקיש.

ומקשינן: מה עבדון ליה רבנן? [כיצד יתצעו את הפסוק רבנן הסוברים שארון אחד היה?]